

Монголбанк

Санхүүгийн мэдээллийн алба

СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН МЭДЭЭЛЭХ ГАРЫН АВЛАГА

ВИРТУАЛ ХӨРӨНГИЙН
ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧИД

2022 оны 11 дүгээр сар

Энэхүү гарын авлагыг Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдэд зориулан мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой байж болзошгүй шинж тэмдгүүдийг таньж илрүүлэх, сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд чиглэл өгөх зорилгоор олон улсын стандарт шаардлага, дотоодын хууль, эрх зүйн орчинд нийцүүлэн боловсруулав.

Зөвшөөрөлгүй хэвлэн нийтлэх, тараахыг хориглоно.

©2022 Монголбанк, Санхүүгийн мэдээллийн алба

Санхүүгийн мэдээллийн алба
Бага тойруу-3, 15160
Улаанбаатар-46, Монгол Улс
Утас: 976-11-326161, 976-11-321199
Факс: 976-11-311471
E-mail: fiu@mongolbank.mn
Цахим хуудас: fiu.mongolbank.mn

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АНДББ	Ази, Номхон далайн бүсийн байгууллага
ВХҮҮ	Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгч
МУТС	Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх
МУТСТ	Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх
МҮЭ	Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
ХТМ	Харилцагчийг таньж мэдэх
СГТ	Сэжигтэй гүйлгээний тайлан
СМА	Санхүүгийн мэдээллийн алба
УТНБЭ	Улс төрд нөлөө бүхий этгээд
ФАТФ	Мөнгө угаахтай тэмцэх санхүүгийн арга хэмжээ авах байгууллага

АГУУЛГА

1. ТАНИЛЦУУЛГА	5
1.1 Өмнөх үг	5
1.2 Зорилго	5
1.3 Холбогдох журам, заавар	6
2 Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх.....	6
2.1 Мөнгө Угаах гэж юу вэ?.....	6
2.2 Мөнгө угаах 3 үе шат	7
2.3 Мөнгө угаахыг тодорхойлох нь.....	8
2.4 Терроризмыг санхүүжүүлэх болон Мөнгө угаах.....	8
2.5 Террорист үйлдэл гэж юу вэ?	9
2.6 Терроризмыг санхүүжүүлэхийг тодорхойлох нь.....	9
2.7 Зорилтот санхүүгийн хориг арга хэмжээ.....	9
2.8 МУТСТ олон улсын эрх зүйн зохицуулалт.....	10
2.8.1 Олон улсын стандарт	10
2.8.2 ФАТФ-Мөнгө угаахтай тэмцэх санхүүгийн арга хэмжээ авах байгууллага.....	10
2.9 Дотоодын эрх зүйн зохицуулалт	11
3 Сэжигтэй гүйлгээ	11
3.1 Сэжиглэх үндэслэл	11
3.2 Сэжигтэй гүйлгээг илрүүлэх.....	12
3.3 Сэжиглэх үндэслэл	12
3.4 Хэн мэдээлэх үүрэгтэй вэ?.....	13
3.5 Юуг мэдээлэх вэ?.....	14
3.6 Яаж мэдээлэх вэ?	15
4 Харилцагчийн талаарх баримт, материалыг хадгалах	15
5 Сэжигтэй гүйлгээний шинж тэмдгүүд	15
5.1 Сэжигтэй гүйлгээний шинж тэмдэг гэж юу вэ?.....	15
5.2 Виртуал хөрөнгийн сэжигтэй гүйлгээний шинж тэмдэг.....	17
5.2.1 Харилцагчаар бүртгүүлэх үеийн шинж тэмдэг	17
5.2.2 Хөрөнгийн эх үүсвэртэй холбоотой шинж тэмдэг.....	17
5.2.3 Гэмт хэргийн үйлдэлтэй холбоотой тусгай шинж тэмдэг	19
6. Сэжигтэй гүйлгээний тухай Нэмэлт мэдээлэл	21
6.1 МУТСТ тухай хуулийн дагуу нэмэлт мэдээлэл авах	21
7 Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага	22
8 Мэдээллийн нууцлалыг задруулах	22
9 Хариуцлагаас чөлөөлөх	22

1. ТАНИЛЦУУЛГА

Энэхүү гарын авлагыг Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.10-т заасан мэдээлэх үүрэгтэй этгээд болох ВИРТУАЛ ХӨРӨНГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧ-д зориулан сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд нь мэдээлэл, чиглэл өгөх зорилгоор боловсруулав.

Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгч (ВХҮҮ)-ийн ажилтнууд сэжигтэй гүйлгээ, сэжигтэй гүйлгээ хийх оролдлогыг таних, илрүүлэх, мэдээлэхийн тулд мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх гэж юу болох, яагаад түүнтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх шаардлагатай талаар ойлгож, сэжигтэй гүйлгээ, оролдлогыг таньж болох түгээмэл шинж тэмдгүүдийн талаар ерөнхий мэдлэгтэй байх шаардлагатай.

Иймд гарын авлагаар сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг Санхүүгийн мэдээллийн алба (СМА)-нд мэдээлэхэд хууль, журмаар тавигдах шаардлагуудын талаар мэдээлэл өгөхөөс гадна мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой ерөнхий мэдээлэл, мэдлэг олгохыг зорилоо.

1.1 ӨМНӨХ ҮГ

ВХҮҮ нь Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд заасны дагуу харилцагчийг таньж мэдэх, эцсийн өмчлөгчийг тогтоох, хуульд заасан гүйлгээнд тусгай хяналт тавих, сэжигтэй гүйлгээ болон 20 сая төгрөгөөс дээш дүнтэй виртуал хөрөнгийн гүйлгээний тухай мэдээллийг СМА-нд мэдээлэх, хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зэрэг хэд хэдэн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн байдаг.

Энэхүү гарын авлага нь эдгээр үүргүүдээс зөвхөн сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг СМА-нд мэдээлэхтэй холбоотой үүргийг таниулж, тайлбарлах болно.

Гарын авлагыг Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль, Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх тухай хууль, Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам, Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэл ирүүлэх журам болон Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээ авах үйл ажиллагааны журамд тус тус нийцүүлэн боловсруулав.

1.2 ЗОРИЛГО

Гарын авлага нь дараах үндсэн гурван зорилготой. Үүнд:

- Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой ерөнхий ойлголт өгөх;
- Сэжигтэй гүйлгээний тайлан (СГТ)-гаар юуг хэн, хэзээ, хэрхэн мэдээлэх вэ гэдгийг тайлбарлах замаар ВХҮҮ-ийн ажилтнуудад хууль, журамд заасан сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг мэдээлэх үүргээ ойлгох, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;
- Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбогдох сэжигтэй гүйлгээний ерөнхий болон салбар, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний онцлог бүхий шинж тэмдгүүдийн талаар мэдээлэл өгч, ВХҮҮ-ийн ажилтнуудын сэжигтэй гүйлгээг таньж илрүүлэх ажилд тусалцаа, дэмжлэг үзүүлэх.

1.3 ХОЛБОГДОХ ЖУРАМ, ЗААВАР

Санхүүгийн мэдээллийн алба нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх (МУТСТ)-тэй холбоотой батлагдсан хууль, журам, боловсруулж гаргасан гарын авлага, заавар зөвлөмжүүдийг өөрийн цахим хуудаст байршуулсан байгаа. Эдгээр баримт бичгүүдийг дараах холбоосуудаар орж авч, ашиглаж болно. Үүнд:

<https://fiu.mongolbank.mn/regulation.aspx>
<https://fiu.mongolbank.mn/reporting.aspx?id=11>

Цахим хуудаст тавигдаагүй, зөвхөн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн дотоод хэрэгцээнд зориулан гаргасан баримт бичгүүдийг СМА-ны fiu@mongolbank.mn албан цахим шуудангийн хаяг руу и-мэйл бичиж эсвэл утсаар холбогдож авах боломжтой.

Түүнчлэн Монголбанк болон Санхүүгийн Зохицуулах Хороо нь өөрсдийн зохицуулалтад хамаарах мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд зориулан гаргасан гарын авлага, заавар зөвлөмж, мэдээ мэдээлэл болон холбогдох бусад хууль, эрх зүйн актуудыг цахим хуудаснуудаа байршуулсан байдаг тул авч ашиглана уу.

2 МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ

2.1 МӨНГӨ УГААХ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Гэмт хэрэг үйлдэж байгаа хувь хүн эсвэл бүлэг этгээдийн олонх нь ашиг хонжоо олох зорилгоор тухайн гэмт хэргийг үйлддэг. Мөнгө угаах гэдэг нь ийнхүү гэмт хэрэг үйлдэж олсон ашиг, орлогын хууль бус эх үүсвэрийг нуун далдлах, хууль ёсоор олсон орлого мэт харагдуулах үйл явц юм. Энэ үйл явц нь гэмт хэрэгтнүүдэд гэмт хэргийн замаар олсон ашиг, орлогоо хууль бус эх үүсвэрийг нь мэдэгдэлгүй ашиглах, захиран зарцуулах боломж олгодог.¹

Хууль бусаар зэвсэг худалдаалах, хил давуулах болон мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын наймаа, биеэ үнэлэх зэрэг зохион байгуулалттай гэмт хэргүүдээс маш их хэмжээний орлого олдог. Түүнчлэн залилах, хулгайлах, хөрөнгө завших, авлигын гэмт хэрэг үйлдэх, үнэт цаасны зах зээлийн дотоод мэдээллийг хууль бусаар ашиглаж арилжаанд оролцох зэрэг бусад гэмт хэргүүдээс ч мөн их хэмжээний ашиг олдог бөгөөд гэмт хэрэгтнүүд гэмт хэрэг үйлдэж олсон мөнгөө асуудалгүй ашиглахын тулд мөнгө угаах замаар хууль ёсоор олсон мэт болгох арга зам хайна. Өөрөөр хэлбэл, гэмт хэрэг үйлдэж хөрөнгө, ашиг орлого олсон хувь хүн эсвэл бүлэг этгээд нь хууль, хяналтын байгууллагын анхаарлыг хийсэн хэрэг, хэрэг үйлдсэн этгээд рүү татахгүйгээр хууль бус хөрөнгө, орлогоо эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулахыг санаархдаг. Ингэхдээ тэд хөрөнгө, ашиг орлогынхоо хууль бус эх үүсвэрийг нуун далдлах, хэлбэр дүрсийг нь өөрчлөх, эсвэл анхаарал бага татахуйц газар луу шилжүүлдэг байна.

Ийнхүү гэмт хэрэг үйлдэж олсон эсвэл хууль бус үйл ажиллагаанаас олсон хөрөнгө, ашиг орлогын хууль бус эх үүсвэрийг нуун далдлах, хувиргах үйл явцыг мөнгө угаах гэж ойлгож болно. Дээр өгүүлсэнчлэн мөнгө угаах үйл ажиллагаа нь гэмт хэрэгтнүүдэд гэмт хэргээс олсон орлогоо чөлөөтэй ашиглаж, хуулийн хариуцлагаас зугатах боломжийг олгодог.

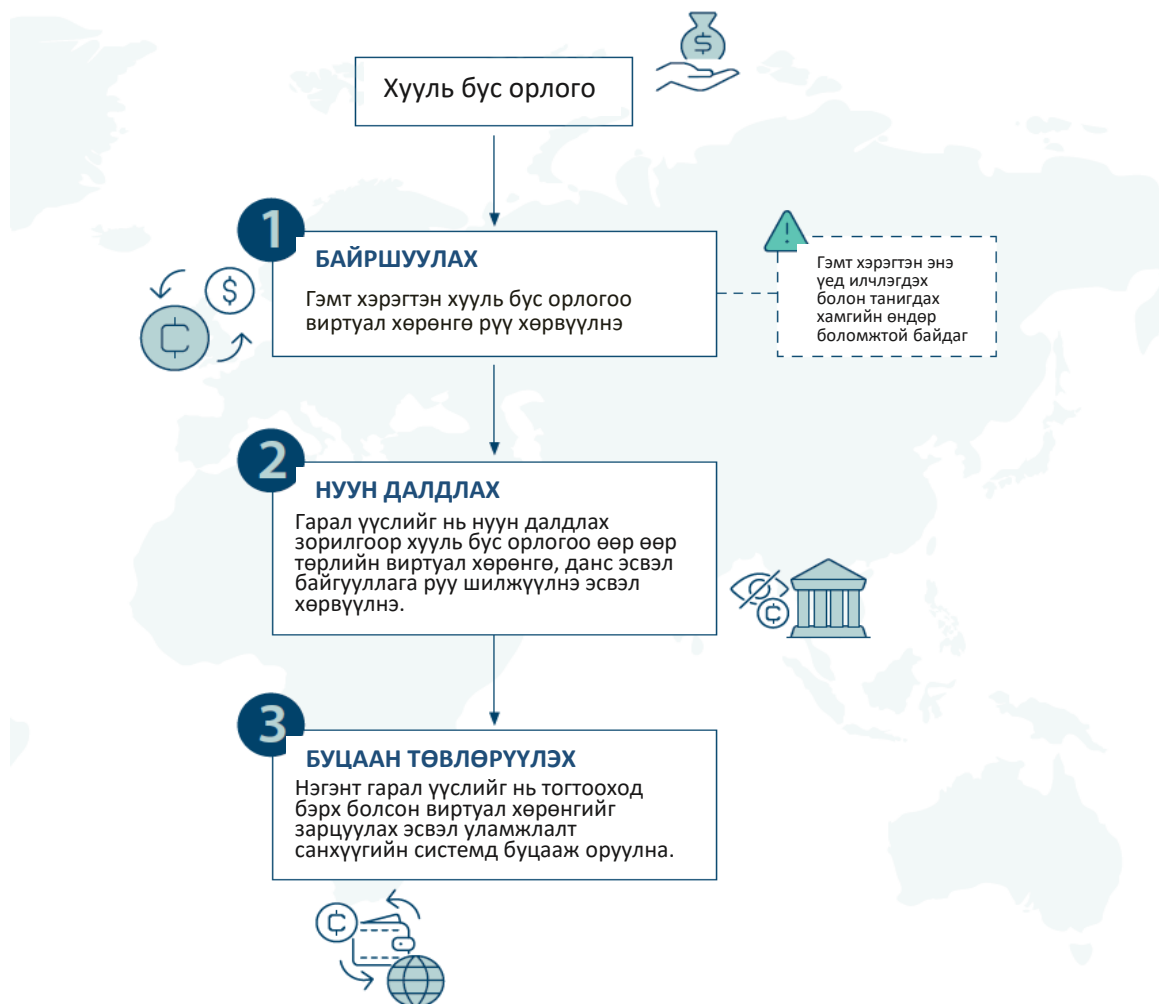
Дээрх ерөнхий ойлголт нь ВХҮҮ нарт ч мөн адил чухал ач холбогдолтой. Учир нь гэмт хэрэгтнүүд виртуал хөрөнгийг ашиглан хууль бус хөрөнгийн эх үүсвэрийг нуун дарагдуулах, гэмт хэргийн улмаас олж байгаа ашиг, орлогыг виртуал хөрөнгөөр авах,

¹ <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>

ашиглах, захиран зарцуулах, виртуал хөрөнгө эзэмшигчийн мөнгө, хөрөнгийг залилж, хулгайлж авах гэх мэт олон төрлийн гэмт хэргүүд үйлдэж байна.

2.2 МӨНГӨ УГААХ 3 ҮЕ ШАТ

Дараах гурван үе шатны дагуу мөнгө угаадаг гэж үздэг. Үүнд:

1. **Байршуулах:** Хамгийн эхлээд гэмт этгээд нь хууль бусаар олсон хөрөнгө, мөнгөө санхүүгийн системд оруулах буюу байршуулна. Ингэхдээ үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр эсвэл гадаад валютаар байгаа хөрөнгөө аль нэгэн виртуал хөрөнгө рүү хөрвүүлнэ. Үүний тулд харилцагч өөрийн виртуал хөрөнгийн хэтэвчийг цэнэглэх шаардлагатай болно.

Дээрх хөрвүүлэлт хийх үйлдэл нь виртуал хөрөнгийн зах зээл дээр гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэл нь ил гарах буюу тодорхойлж болох хамгийн боломжит үе байдаг гэж үздэг.

2. **Нуун далдлах:** Дараагийн үе шатанд гарал үүслийг нь нуун далдлах, хууль бус эх үүсвэрээс нь аль болох холдуулах зорилгоор нэгэнт байршуулсан хөрөнгө, мөнгөө ийш тийш шилжүүлэн эсвэл хувиргана. Виртуал хөрөнгийн онцлогоос хамааран энэ үе шатанд хууль бус хөрөнгүүд нь эх үүсвэрийн талаарх мэдээллээс холдох аюултай байдаг. Энэ үе шатанд виртуал хөрөнгийг холих, багцлах, тараан байршуулах үйлдэл, мөн нуун далдлах зорилгоор “нууцлалтай койн” авах зэрэг

нь хөрөнгийн эх үүсвэрийг тогтооход хүндрэлтэй болгох тул гэмт хэрэгтнүүдэд давуу тал үүсгэдэг.

Виртуал хөрөнгө рүү хөрвүүлэх болон нууцлалтай койн худалдан авах зэрэг нь банкны системээс гадна явагддаг хэдий ч блокчэйн технологийн тусламжтайгаар виртуал хөрөнгийн хаанаас хөрвүүлэлт хийгдсэн болон хаашаа хөрвүүлэлт хийгдэж гарсан хаягийг мэдэх боломжтой.

3. **Буцаан төвлөрүүлэх:** Гэмт этгээд гэмт хэргээс олсон орлогоо дээр дурдсан хоёр шатанд амжилттай нэвтрүүлсний дараа гурав дахь буюу буцаан төвлөрүүлэх үе шатанд хөрөнгө, мөнгөө өөрийн болон хамаарал бүхий этгээдийн нэр дээр буцаан төвлөрүүлж авдаг бөгөөд хууль ёсны санхүүгийн системд дахин нэвтрүүлдэг. Энэ үе шатанд виртуал хөрөнгийн бараа үйлчилгээ худалдан авахад зарцуулагдсан болон уламжлалт санхүүгийн системд эргэн орсон зэргийг хамааруулан ойлгоно.

Энэ үе шатанд гэмт хэрэгтнүүдийн гол зорилго нь хууль бус мөнгийг эх үүсвэрээс нь хангалттай зайнд холдуулах буюу хууль хяналтын байгууллагын хараа хяналтаас холдуулах явдал юм.

Мөнгө угаах гэмт хэрэг нь ерөнхийдөө дээрх гурван үе шатаар дамждаг боловч заавал бүх үе шатыг хамрах шаардлагагүй тохиолдол ч байдаг байна.

2.3 МӨНГӨ УГААХЫГ ТОДОРХОЙЛОХ НЬ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1-т мөнгө угаахыг дараах байдлаар тодорхойлсон байдаг. Үүнд:

“мөнгө угаах гэж гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмисэн, ашигласныг, эсвэл түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлснийг, эсвэл түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байришил, захиран зарцуулах арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсныг”.

2.4 ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ БОЛОН МӨНГӨ УГААХ

Терроризмыг санхүүжүүлэх болон мөнгө угаах аль ч тохиолдолд гэмт этгээдүүд хууль бус эх үүсвэрээс олсон хөрөнгө, мөнгөө аль болох хяналт, шалгалт багатай гэж үзсэн газраар дамжуулан шилжүүлэх сонирхолтой байдаг. Иймд ВХҮҮ-ийн ажилтнууд мэдлэг, мэдээлэл сайтай байж, маш сайн хяналт тавих шаардлагатай бөгөөд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой байж болзошгүй сэжигтэй гүйлгээг илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор авч хэрэгжүүлдэг арга хэмжээ, тавьдаг хяналтаа ижил түвшинд хийх шаардлагатай.

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэргийн үйлдэгдэж буй арга хэлбэр нь ижил төстэй боловч агуулгын хувьд энэ хоёр гэмт хэрэг ялгаатай.

Мөнгө угаах нь хууль бус орлогыг хууль ёсны мэт харагдуулахыг зорьдог байхад терроризмыг санхүүжүүлэхэд террорист этгээд эсвэл байгууллага нь гэмт хэрэг үйлдэж мөнгө олохоос гадна хууль ёсны эх үүсвэрээр ч мөнгө босгодог. Түүхээс харвал терроризмыг санхүүжүүлэгчид нь албан бус мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ, буяны байгууллагууд, бэлэн мөнгө зөөвөрлөгчдийг ашиглах гэх мэтээр гүйлгээг хууль ёсны мэт харагдуулах эсвэл нарийн төвөгтэй байдлаар хийх зэрэг тусгай аргуудыг ашиглаж байжээ.

2.5 ТЕРРОРИСТ ҮЙЛДЭЛ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Террорист үйлдлийг “Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх” тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.4-т: дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

“террорист үйлдэл гэж улс төр, шашин, үзэл суртал, эдгээртэй адилтгах бусад зорилгодоо хүрэхийн тулд төр, олон улсын байгууллагаас хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхүй хийхийг шаардаж хүн амыг айдаст автуулах, хүнийг алах, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд хохирол учруулах, зэвсэгт мөргөлдөөний нөхцөлд сөргөлдөгч аль нэг талд идэвхтэй оролцоогүй хүний эрүүл мэнд, амь насанд хохирол учруулахыг;”.

2.6 ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХИЙГ ТОДОРХОЙЛОХ НЬ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.2-т терроризмыг санхүүжүүлэхийг дараах байдлаар томъёолсон. Үүнд:

“терроризмыг санхүүжүүлэх гэж террорист этгээд, террорист үйлдэл, үйл ажиллагаанд зарцуулагдахыг мэдсээр байж шууд болон шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, өөрчилсөн, шилжүүлсэн, зарцуулсныг;”.

2.7 ЗОРИЛТОТ САНХҮҮГИЙН ХОРИГ АРГА ХЭМЖЭЭ

Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх тухай хууль, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль болон “Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны журам” нь НҮБ-ын Аюулгүйн зөвлөлөөс гаргасан 1267 дугаар тогтоол болон түүний дагалдан гарсан тогтоолуудын дагуу НҮБ-аас жагсаалтад оруулсан, 1373 дугаар тогтоол болон түүний дагалдан гарсан тогтоолуудын дагуу Монгол Улсаас жагсаалтад оруулсан иргэн болон хуулийн этгээдийн хөрөнгийг царцаах эрх зүйн хүрээгээр хангадаг. (эдгээр нь бүхэлдээ санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээ).

Санхүүгийн хориг арга хэмжээтэй холбоотой “Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээ авах үйл ажиллагааны журам”-ын 5 дугаар зүйлд санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх шаардлагыг дараах байдлаар тусгасан байдаг. Үүнд:

- i/ Хүн, хуулийн этгээд нь НҮБ-ын Аюулгүйн Зөвлөл, түүний холбогдох хорооноос гаргасан тогтоол, гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу болон Засгийн газраас баталсан тагнуулын байгууллагаас гаргасан жагсаалтад орсон хүн, хуулийн этгээдийн шууд болон шууд бус өмчлөлд байгаа хөрөнгө, ашиг орлогыг тухайн этгээдэд урьдчилан мэдэгдэлгүйгээр нэн даруй зогсоож, тагнуулын байгууллага болон санхүүгийн мэдээллийн албанд даруй мэдэгдэнэ.
- ii/ Санхүү, бизнесийн этгээд НҮБ-ын Аюулгүйн Зөвлөл, түүний холбогдох хорооноос гаргасан тогтоол, гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу болон Засгийн газраас баталсан тагнуулын байгууллагаас гаргасан жагсаалтад орсон хүн, хуулийн этгээд, түүнтэй холбоотой, эсвэл түүнийг төлөөлж буй этгээдийг шууд болон шууд бусаар санхүүжүүлэх, түүнд эдийн засгийн эх үүсвэр олгох, санхүүгийн болон бусад үйлчилгээ үзүүлэхийг хориглоно.
- iii/ Санхүү, бизнесийн этгээдээс энэ журмын i/ii-т заасан үүргээ хэрэгжүүлэхдээ дор дурдсан хөрөнгийг адилтган үзэж, хөдөлгөөнийг зогсооно:

- Зөвхөн тодорхой террорист үйлдэл, хуйвалдаан, заналхийлэлд хамаарах бус, жагсаалтад орсон хүн, хуулийн этгээдийн эзэмшдэг буюу хяналтаа тогтоосон бүхий л мөнгөн хуримтлал, бусад хөрөнгө;
- Жагсаалтад орсон хүн, хуулийн этгээдээс бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн, дангаараа буюу хамтран, шууд буюу шууд бусаар эзэмшдэг буюу хяналтаа тогтоосон бүхий л мөнгөн хуримтлал, бусад хөрөнгө;
- Энэ журмын iii хэсгийн эхний 2-г заасан хөрөнгөөс бий болсон мөнгөн хуримтлал, бусад хөрөнгө, мөн жагсаалтад орсон хүн, хуулийн этгээдийн заавраар, тэдгээрийн өмнөөс үйл ажиллагаа эрхэлж буй хүн, хуулийн этгээдийн мөнгөн хуримтлал буюу бусад хөрөнгө;
- НҮБ-ын Аюулгүйн Зөвлөлийн холбогдох тогтоолоор жагсаалтад оруулсан усан тээврийн хэрэгсэл.

2.8 МУТСТ ОЛОН УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

2.8.1 ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТ

МУТСТ-тэй холбоотой хэд хэдэн олон улсын стандарт, баримт бичгүүд батлагдсан байдаг. Үүнд:

- *Мансууруулах бодис болон сэтгэцэд нөлөөлөх бодисын хууль бус наймааны эсрэг гаргасан НҮБ-ын конвенц – Венийн конвенц – 1988 он;*
- *Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх НҮБ-ын конвенц – Палермогийн конвенц – 2000 он;*
- *Авлигатай тэмцэх НҮБ-ын конвенц – 2005 он;*
- *ФАТФ-ын 40 Зөвлөмж (2012 он).*

2.8.2 ФАТФ - МӨНГӨ УГААХТАЙ ТЭМЦЭХ САНХҮҮГИЙН АРГА ХЭМЖЭЭ АВАХ БАЙГУУЛЛАГА

Мөнгө угаахтай тэмцэх санхүүгийн арга хэмжээ авах байгууллага /The Financial Action Task Force FATF -ФАТФ/ нь 1989 онд гишүүн улс орнуудын сайд нарын байгуулсан олон улсын засгийн газар хоорондын байгууллага юм.

ФАТФ-ын зорилго нь олон улсын санхүүгийн системийн нэгдсэн байдалд аюул, занал учруулж байгаа мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх, үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэх болон бусад холбогдох аюул заналхийлэлтэй тэмцэх хууль, эрх зүйн, зохицуулалтын болон үйл ажиллагааны стандартыг тогтоон хэрэгжүүлэхэд оршдог. Улс орнууд ФАТФ-ын зөвлөмжийг олон улсын мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх стандарт гэж хүлээн зөвшөөрдөг.

Өөрөөр хэлбэл, ФАТФ-ын зөвлөмж нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх болон үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд улс орны хэрэгжүүлэх шаардлагатай иж бүрэн, цогц арга хэмжээний ерөнхий хүрээг тодорхойлдог. Улс орнуудын хууль эрх зүй, засаг захиргаа, нийгэм, эдийн засгийн тогтолцоо болон санхүүгийн систем харилцан адилгүй тул дээр дурдсан аюул заналхийлэлтэй тэмцэх арга хэлбэр нь ч харилцан адилгүй юм. Иймд ФАТФ-ын зөвлөмж нь улс орнууд өөрийн онцлог нөхцөл байдалд тохируулан хэрэгжүүлэх олон улсын стандартыг тогтоож өгсөн гэж ойлгож болно.

Монгол Улсын хувьд ФАТФ-ын бүс нутгийг хариуцсан салбар байгууллага болох Ази, Номхон далайн бүсийн мөнгө угаахтай тэмцэх байгууллага (АНДББ)-ын гишүүн юм.

Жич: ФАТФ-ын 40 Зөвлөмжийг ФАТФ-ын цахим хуудсаас татаж авах боломжтой². Түүнчлэн СМА-наас ФАТФ-ын 40 Зөвлөмж буюу “Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх болон үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх олон улсын стандарт”-ыг орчуулан цахим хуудсанд байршуулсан³.

2.9 ДОТООДЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

ВХҮҮ нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэхдээ дараах хууль, журмуудыг дагаж мөрдөнө. Үүнд:

- *Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль*
- *Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тухай хууль*
- *Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх тухай хууль*
- *Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам*
- *Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэл ирүүлэх журам*
- *Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх санхүүгийн зорилтот хориг арга хэмжээ авах үйл ажиллагааны журам*

3 СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭ

3.1 СЭЖИГЛЭХ ҮНДЭСЛЭЛ

ВХҮҮ нь Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т заасны дагуу дараах тохиолдолд сэжигтэй гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг СМА-нд мэдээлэх үүрэгтэй. Үүнд:

“Хөрөнгө, гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсвэл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэсэн, эсвэл мэдсэн бол”.

СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН (СГТ)

ВХҮҮ нь гүйлгээ эсвэл гүйлгээ хийх оролдлого нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй эсвэл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой байж болзошгүй гэж үзсэн тохиолдолд тухайн мэдээллийг Сэжигтэй гүйлгээний тайлангаар СМА-нд мэдээлэх үүрэгтэй.

СМА-ны хувьд МҮЭ-ээс ирүүлж байгаа СГТ нь тухайн сэжиглэж буй гэмт хэрэг эсвэл хууль бус үйл ажиллагааг судлах, дүн шинжилгээ хийхэд мэдээллийн гол эх сурвалж болдог. Мөн СГТ нь сэжиглэж буй гэмт хэрэг эсвэл хууль бус үйл ажиллагаа нь нэг гүйлгээгээр хийгдсэн үү эсвэл хоорондоо холбоо бүхий хэд хэдэн гүйлгээгээр хийгдсэн үү гэх зэрэг тодорхой мэдээллүүдийг өгдөг.

СМА нь МҮЭ-ээс ирүүлсэн СГТ-ийн сэжиглэх үндэслэл, тайлбар болон бусад мэдээлэл, үзүүлэлтүүдэд үндэслэн мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбогдох ерөнхий эрсдэлийг үнэлэх бөгөөд эрсдэлийн оноо өндөр авснаас эхлэн тухайн гүйлгээ, мэдээлэл

² **FATF Recommendations 2012**

<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

³ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/Mongolian%20Translation%20FATF%20Recommendations%20mng.pdf>

нь гэмт хэргийн шинжтэй, мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой гэж сэжиглэх хангалттай үндэслэлтэй эсэхэд дүн шинжилгээ хийдэг.

СГТ-нд дүн шинжилгээ хийх явцад СМА нь сэжигтэй гүйлгээнд холбогдсон этгээдийн талаарх нэмэлт мэдээллийг МҮЭ-ээс авах шаардлагатай байдаг. Эдгээр нэмэлт мэдээлэл нь тухайн сэжиглэх үндэслэл нь үнэхээр гэмт хэргийн шинжтэй байгаа эсэхийг тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой юм.

Дүн шинжилгээний үр дүнд сэжиглэж буй гүйлгээ эсвэл гүйлгээ хийх оролдлого нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй эсвэл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой байж болзошгүй хангалттай үндэслэлтэй байна гэж үзвэл СМА нь хууль тогтоомжийн дагуу холбогдох хууль сахиулах байгууллагад шалгуулахаар шилжүүлнэ.

ЖИЧ: СГТ-г гүйлгээ хийгдсэн болон гүйлгээ хийхийг завдсан аль ч тохиолдолд мэдээлэх шаардлагатай бөгөөд сэжигтэй гүйлгээг мэдээлэхэд тогтоосон босго гүйлгээний дүн гэж байхгүй.

3.2 СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭГ ИЛРҮҮЛЭХ

Сэжигтэй гүйлгээ нь ихэвчлэн харилцагчийн өмнө хийж хэвшсэн гүйлгээ, үйл ажиллагаа, хувийн хэрэг эсвэл ажил, мэргэжил, бизнесийн үйл ажиллагаатай нь нийцээгүй гүйлгээ байдаг.

Ихэнх тохиолдолд ВХҮҮ-ийн ажилтан нь харилцагч яг ямар гэмт хэрэг эсвэл хууль бус үйл ажиллагаа хийж байгааг мэдэх боломжгүй байх нь бий. Гэхдээ гүйлгээнүүд болон тэдгээрийг хийж байгаа суваг, арга хэлбэрийг мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой танигдсан типологи, арга хэлбэр, сэжигтэй гүйлгээний түгээмэл шинж тэмдэгтэй тохирч байгаа эсэхийг ажиглаж шалгаснаар аль нэг төрлийн гэмт хэргийн шинжтэй байгааг таамаглаж, сэжиглэж болно. Гүйлгээ нь дангаар нь авч үзэхэд сэжиг төрүүлэхгүй боловч цогцоор нь авч үзэхэд гэмт хэргийн шинжтэй байх боломжтой олон төрлийн хүчин зүйлстэй холбоотой байх нь ч бий.

ВХҮҮ-ийн ажилтнууд энэхүү гарын авлагад дурдсан сэжигтэй гүйлгээний түгээмэл шинж тэмдгийн жагсаалтаас ямар гүйлгээ сэжигтэй гүйлгээ байж болох талаар мэдээлэл авч болно. Гэхдээ эдгээр жишээ, жагсаалт нь зөвхөн мэдээлэл, чиглэл өгөх зорилгоор жагсаасан түгээмэл жишээнүүд бөгөөд сэжигтэй байж болзошгүй нөхцөл байдал нь эдгээр жишээгээр хязгаарлагдахгүй болохыг анхаарна уу. Эцсийн дүнд ВХҮҮ-ийн ажилтнуудын мэдлэг, мэдрэмж, харилцагч болон түүний хийж буй гүйлгээг таньж мэдсэн, судалсан байдал л тухайн гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлого нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсвэл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэх үндэслэлтэй эсэхийг тодорхойлохыг анхаарах нь зүйтэй.

3.3 СЭЖИГЛЭХ ҮНДЭСЛЭЛ

ВХҮҮ-ийн ажилтан нь харилцагчийн хийж байгаа / хийхийг завдаж буй гүйлгээтэй холбоотой үүсэж буй нөхцөл байдал (context) болон тухайн харилцагчийн талаарх ВХҮҮ-ийн ажилтны мэдэж байгаа, олж авч чадах баримт мэдээлэл (fact) буюу харилцагчийн хувийн хэрэг, ажил эрхлэлт, бизнесийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн түүх, өмнө хийж байсан гүйлгээний түүх зэрэг мэдээлэлд үндэслэн өөрийн итгэл үнэмшлийн дагуу сэжиглэх үндэслэлийг тогтоож, сэжигтэй гүйлгээг мэдээлэх шаардлагатай.

ВХҮҮ-ийн ажилтны авч хэрэгжүүлсэн харилцагчийг таньж мэдэх (ХТМ) ажиллагааг харилцагч, гүйлгээний талаарх мэдлэг, мэдрэмж, мэдээллээр баяжуулах ба энэ нь ВХҮҮ-ийн ажилтанд сэжигтэй гүйлгээг таньж мэдэхэд чухал ач холбогдолтой.

СМА-нд мэдээлэгдэх СГТ бүр тухайн харилцагч, гүйлгээг яагаад сэжиглэж буй талаар тайлбарласан бөгөөд тодорхой үндэслэлтэй байх ёстой. Тухайлбал, тодорхой үндэслэлгүйгээр зөвхөн “өндөр дүнтэй виртуал хөрөнгө худалдан авч байна ” гэсэн шалтгаанаар сэжиглэх нь хангалтгүй юм. Харин “харилцагчийн ажил эрхлэлт, бизнесийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн болон өмнө хийж хэвшсэн гүйлгээний талаарх мэдээлэлтэй нийцэхгүй байгаа”, эсвэл “харилцагчийн гүйлгээг хүлээн авсан/шилжүүлсэн этгээд нь гэмт хэрэгт холбогдолтой, эсвэл өндөр эрсдэлтэй гэж танигдсан” гэх мэт өндөр дүнтэй гүйлгээг сэжигтэй гэж үзэх боломжтой. Энэ тохиолдолд тухайн гүйлгээг өмнөх гүйлгээний мэдээлэлтэй нь харьцуулах, мөн харилцагчийн ажил, бизнесийн үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлох боломжит мэдээллийн эх үүсвэрээс мэдээлэл цуглуулж тухайн гүйлгээ хийгдэх нь хэвийн эсэхийг үнэлэх нь бодитой бөгөөд оновчтой сэжиглэх үндэслэлийг бий болгох боломжтой. Өөрөөр хэлбэл, ВХҮҮ-ийн ажилтан нь харилцагч, гүйлгээтэй холбоотой СГТ-г бэлтгэж, мэдээлэхээс өмнө тухайн харилцагч, гүйлгээг шалгаж, өөрт байгаа болон цуглуулж чадах мэдээллийн хүрээнд анхан шатны дүн шинжилгээ хийж, сэжигтэй гэж үзэж болох шинж тэмдгүүдийг сайтар судлан сэжигтэй байж болзошгүй хангалттай үндэслэл байгаа эсэхэд үнэлэлт, дүгнэлт хийх шаардлагатай. Ингэсэн тохиолдолд ВХҮҮ-ийн ажилтан нь харилцагч, гүйлгээг мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх, эсвэл хууль бус үйл ажиллагаа, гэмт хэрэгт холбоотой байж болзошгүй гэж үзэх тодорхой үндэслэлтэй болох юм.

ВХҮҮ-ийн мэдээлсэн СГТ дахь сэжиглэх тодорхой үндэслэл болон яагаад харилцагч, гүйлгээг сэжигтэй эсвэл сэжигтэй байж болзошгүй гэж үзсэн талаар бичсэн тайлбар нь СМА-нд тухайн СГТ-нг, сэжиглэх үндэслэлийг ойлгоход нь тус дөхөм болох юм. Цаашлаад СМА уг СГТ-нг дүн шинжилгээ хийхээр сонгох эсэх, өндөр эрсдэлтэй гүйлгээ мөн эсэх, гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй гэж үзэн дүн шинжилгээ хийх эсэх, хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлж шалгуулах эсэхийг шийдэхэд, мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх болон бусад суурь гэмт хэргийг илрүүлэх, таслан зогсооход чухал ач холбогдолтой.

Сэжигтэй гүйлгээг ВХҮҮ-ийн ажилтан, комплаенсын мэргэжилтэн эсвэл гүйлгээ, дансыг хянах үйл явцаар илрүүлж болно. ВХҮҮ-ийн ажилтан харилцагч, гүйлгээг сэжигтэй байна гэж үзсэн тохиолдолд түүний ажигласан, тогтоосон нөхцөл байдал (гүйлгээнээс гадна харилцагчийн бүртгэл хийх үед болон бусад үед цахимаар харилцахдаа гаргаж буй харилцааны асуудал гэх мэт) болон сэжиглэх үндэслэл нь СГТ-нд тусгагдсан байх нь чухал.

3.4 ХЭН МЭДЭЭЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ ВЭ?

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-д заасан бүх МҮЭ /доор жагсаалтаар харуулав/ нь сэжигтэй гүйлгээ болон сэжигтэй гүйлгээ хийх оролдлогыг СМА-нд мэдээлэх үүрэгтэй.

- 4.1.1. банк;
- 4.1.2. банк бус санхүүгийн байгууллага;
- 4.1.3. даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогч;
- 4.1.4. хөрөнгө оруулалтын сан, хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани;
- 4.1.5. үнэт цаасны зах зээлд оролцогч мэргэжлийн байгууллага;
- 4.1.6. хадгаламж, зээлийн хоршоо;
- 4.1.7. үл хөдлөх хөрөнгө худалдан авах, эсвэл худалдах аливаа ажиллагаа явуулсан бол үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллага;

- 4.1.8. энэ хуулийн 5.1.2-т заасан мөнгөн дүн бүхий бэлэн мөнгөний гүйлгээнд оролцсон бол үнэт металл, үнэт чулууны, эсвэл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч;
- 4.1.9. нотариат, хуульч, эсвэл нягтлан бодох бүртгэлийн болон санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэгч нь өөрийн харилцагчтай холбоотой дараах ажиллагааг бэлтгэсэн, хийсэн, эсвэл оролцсон бол:
 - 4.1.9.а. үл хөдлөх хөрөнгө худалдах, худалдан авах;
 - 4.1.9.б. харилцагчийн хөрөнгийг удирдах;
 - 4.1.9.в. банкны, хадгаламжийн, үнэт цаасны дансыг удирдах;
 - 4.1.9.г. компанийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдахад зориулан хөрөнгө татах, бүрдүүлэхийг зохион байгуулах;
 - 4.1.9.д. хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдах, эсвэл хэлцлийн үндсэн дээр аливаа тодорхой үйл ажиллагааг явуулах, удирдах, эсвэл аж ахуйн нэгжийг худалдах, худалдан авах.
- 4.1.10. виртул хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгч.

Гүйлгээ болон гүйлгээ хийх оролдлогыг сэжигтэй байна гэж үзсэн тохиолдолд хэн тайлан бөглөх, хэн хянах, хэн эцсийн шийдвэр гаргах вэ гэдгийг ВХҮҮ өөрийн дотоод журам, хөтөлбөрт заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

3.5 ЮУГ МЭДЭЭЛЭХ ВЭ?

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасны дагуу СГТ дараах мэдээллийг агуулах шаардлагатай. Үүнд:

- *Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 4.1-д заасан МҮЭ-ийн нэр, оршин байгаа газрын хаяг болон мэдээлэл хүргүүлсэн албан тушаалтны эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр;*
- *харилцагч, хүлээн авагчийн талаарх мэдээлэл;*
- *тухайн гүйлгээний утга, үнийн дүн, гүйцэтгэсэн хэлбэр, он, сар, өдөр, дансны дугаар, гүйлгээний бусад оролцогч болон данс эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл;*
- *тухайн гүйлгээг сэжиглэх болсон үндэслэл, нөхцөл байдлын тухай товч тайлбар;*
- *холбогдох бусад баримт бичиг.*

ВХҮҮ нь хөрөнгө, гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсвэл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэсэн, эсвэл мэдсэн бол энэ тухай 24 цагийн дотор Сэжигтэй гүйлгээний тайлангаар СМА-нд мэдээлэх үүрэгтэй.

Хуульд заасан 24 цагийн шаардлага нь ВХҮҮ-ийн ажилтан гүйлгээг шалгаж, дансанд хяналт тавих явцад тухайн гүйлгээг бодитой сэжиглэх үндэслэлтэй байна гэж үзсэн эсвэл мэдсэн цагаас тооцогдож эхэлнэ.

ВХҮҮ нь харилцагчийн гүйлгээг СГТ-аар мэдээлсний дараа тухайн харилцагчтай бизнес харилцаагаа үргэлжлүүлж болно. Гэхдээ ВХҮҮ, түүний удирдлага, ажилтан нь СМА-нд мэдээлсэн гүйлгээтэй холбоотой аливаа мэдээллийг Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 7.4-т зааснаас бусад этгээдэд дамжуулах, задруулахыг хориглоно. Өөрөөр хэлбэл, сэжигтэй гүйлгээний тухайд гүйлгээ, харилцагчийн мэдээллийг СГТ-аар СМА-нд мэдээлсэн тухай харилцагчид өөрт нь, мөн эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагаас бусад этгээдэд хэлэх, мэдэгдэх, мэдээллийг дамжуулах, задруулах нь хуулиар хориглогдсон байдгийг анхаарах хэрэгтэй.

ВХҮҮ шаардлагатай тохиолдолд уг СГТ-тай холбоотой нэмэлт мэдээллийг СМА-нд хүргүүлж, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн холбогдох бусад заалтуудыг заавал дагаж мөрдөх үүрэгтэй.

3.6 ЯАЖ МЭДЭЭЛЭХ ВЭ?

ВХҮҮ нь сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг СМА-нд мэдээлэхдээ ГоАМЛ Вэб порталаар цахимаар мэдээлнэ. СГТ-ийн маягтыг бөглөх дэлгэрэнгүй мэдээлэл, зааврыг Санхүүгийн мэдээллийн албанаас гаргасан “Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс тайлан хүлээж авах ГоАМЛ Web порталын гарын авлага: V хэсэг. Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдэд зориулсан”-д тусгасан бөгөөд ГоАМЛ Вэб порталын Тусламж хэсэгт байршуулсан болно.

4 ХАРИЛЦАГЧИЙН ТАЛААРХ БАРИМТ, МАТЕРИАЛЫГ ХАДГАЛАХ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасны дагуу ВХҮҮ нь сэжигтэй гүйлгээ болон бусад бүх гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш таваас доошгүй жилийн хугацаанд хадгалах үүрэгтэй.

Сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээлэлд сэжигтэй гүйлгээ, сэжигтэй гүйлгээ хийх оролдлогын талаарх мэдээлэл аль аль нь хамаарна.

Хуульд заасан 5 жилийн хугацаа нь сэжигтэй гүйлгээ болон сэжигтэй гүйлгээ хийх оролдлого хийгдсэнээс хойш тооцогдоно. ВХҮҮ нь сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээлэл болон түүнтэй холбогдох бусад баримт бичгийг СМА болон хуульд заасан бусад эрх бүхий байгууллагын мэдээлэл авах хүсэлтийн дагуу шуурхай гаргаж өгөхөд бэлэн байдалтай, тухайн гүйлгээтэй холбоотой мэдээллийг сэргээж харах боломжтой, холбогдох бүх мэдээллийг агуулсан байхаар хадгалах шаардлагатай.

5 СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ШИНЖ ТЭМДГҮҮД

5.1 СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Харилцагчийн хийсэн, хийж байгаа, эсвэл хийх гэж байгаа гүйлгээ нь хууль бус үйл ажиллагаа, гэмт хэрэг эсвэл гэмт хэрэгтэнтэй холбоотой байж болзошгүй хэмээн сэжиг төрүүлэхүйц, хэвийн бус, анхаарал татсан хэв маяг, шинж байдалтай байж болно. Гүйлгээний ийм хэв маяг, шинж байдлыг ерөнхийд нь сэжигтэй гүйлгээний шинж тэмдэг гэнэ.

ВХҮҮ-ийн ажилтнууд өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж байгаа салбар, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээтэй холбоотой сэжигтэй, хэвийн бус шинж тэмдгүүдийг мэддэг, таньдаг байх нь чухал. Энэ нь харилцагчийн гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлого сэжигтэй байгаа эсэхийг тодорхойлоход тус дөхөм болох юм.

Харилцагчийн гүйлгээ, үйлдэл хэвийн бус, сэжигтэй гүйлгээний шинж тэмдгүүдийн нэг болон хэд хэд нь ажиглагдаж байгаа бөгөөд тухайн нөхцөл байдал, өөрчлөлтийг тайлбарлах үндэслэлтэй тайлбар байхгүй тохиолдолд энэ нь харилцагчийн гүйлгээ, үйлдэл сэжигтэй байж болзошгүйг илтгэх дохио болж болно. Сэжигтэй гүйлгээний аль нэг шинж тэмдэг нь дангаараа тухайн гүйлгээг сэжигтэй гэж үзэхэд хангалтгүй байж болох хэдий ч ийм шинж тэмдгүүдийг ажиглах нь ВХҮҮ-ийн ажилтанд тухайн харилцагчийг нарийвчлан таньж мэдэх, нэмэлт мэдээлэл, тайлбар авах, өөрт байгаа болон цуглуулсан мэдээллийг харьцуулан тухайн нөхцөл байдал, эрсдэлийг үнэлэх, улмаар СГТ илгээх эсэхийг шийдэхэд чухал ач холбогдолтой.

Виртуал хөрөнгө, тархмал бүртгэлийн технологи нь цахим орчин, зах зээлд санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хэрэглэгчдэд хүргэх, дижитал гүйлгээ хийх боломж олгож, хэрэглэгч нарын тоо улам олон болохтой зэрэгцэн зохион байгуулалттай гэмт бүлэглэлүүд болон гэмт хэрэгтнүүд энэ төрлийн хөрөнгө, үйлчилгээг ашиглан гэмт хэрэг үйлдэж, хууль хяналтын байгууллагын хараа хяналтаас гадуур үлдэх, зайлсхийх явдал нэмэгдсээр байна. Виртуал хөрөнгийн нэрээ нууцлах, хуурамч нэр ашиглах, хил дамнуулан хил хязгааргүй гүйлгээ хийх мөн чанар, боломжийг ашиглан дараах гэмт хэргүүд үйлдэгдэж байна. Үүнд:

- Мөнгө угаах;
- Даркнет зах зээл дээр хууль бус бүтээгдэхүүн худалдах болон худалдан авах;
- Терроризмыг санхүүжүүлэх;
- Залилан, луйвар;
- Татвараас зайлсхийх;
- Рэнсомвэр халдлага гэх мэт.

Даркнет - гэдэг нь хайлтын системээр индексжүүлээгүй, зөвхөн тусгай програм хангамж/хөтөчөөр нэвтрэх боломжтой интернет сайтуудын далд сүлжээ юм. Даркнет нь хууль бус бараа, үйлчилгээ худалдах, худалдан авах зах зээл, сэтгүүлчдэд зориулсан нууц мэдээллийн сан, хорiotой сэдвээр харилцах чат өрөө, нэргүй, шүгэл үлээгч сүлжээний порталууд гэх мэтийг багтаадаг.

Даркнет ашиглаж буй хүмүүс, мөн үүгээр дамжуулан хууль бус бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ худалдах, худалдан авахдаа хэрэглэгчид нь виртуал хөрөнгийг ашиглахыг илүүд үздэг байна.

Терроризмыг санхүүжүүлэх - зарим террорист бүлэглэлүүд олон тооны хүмүүсээс бага дүнтэй виртуал хөрөнгөөр хандив цуглуулах болон хөрөнгө татан төвлөрүүлэх замаар террорист үйл ажиллагааг санхүүжүүлдэг тохиолдлууд гарч байна. Хууль бус, гэмт хэргийн замаар олсон хөрөнгө, мөнгийг терроризмыг санхүүжүүлэхэд ашиглахаас гадна хууль ёсны мөнгөөр худалдаж авсан виртуал хөрөнгийг терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд мөн ашиглаж болохыг энд анхаарах нь зүйтэй.

Залилан, луйвар – олон нийт виртуал хөрөнгийн талаар илүү их сонирхож, хэрэглэх тусам үүнтэй зэрэгцэн залилан, луйвар хийх, эсвэл үүнд өртөж хохирох явдал мөн ихсэж байна. Виртуал хөрөнгийг олон төрлийн залилан, луйвар хийхэд ашиглаж болно. Тухайлбал, хайр дурлалын, хөрөнгө оруулалтын, өв залгамжлалтай холбоотой залилангууд, понзи схем гэх мэт.

Татвараас зайлсхийх - зорилгоор виртуал хөрөнгийг ашиглаж болно. Тэр дундаа орлогын албан татвараас зайлсхийх зорилгоор хувь хүн виртуал хөрөнгөөс олсон орлогоо мэдүүлэхгүй байх, хөрөнгийн татвараас зайлсхийх зорилгоор хөрөнгийн төлбөрийг виртуал хөрөнгөөр хийх, түүнчлэн офшор бүсэд шилжүүлж хадгалах гэх мэт олон өөр арга замаар татвар төлөх үүргээс зайлсхийж болно.

Рэнсомвэр халдлага - гэдэг нь програм хангаж ашиглан хэрэглэгчийн файлуудыг шифрлэж, хэрэглэгчийн компьютерийг ашиглах боломжгүй болгомогц түүнийг сүрдүүлж мөнгө нэхдэг халдлага юм. Рэнсомвэр халдлага хийсэн этгээд хэрэглэгчээс авах мөнгийг аль болох хялбар аргаар, мөн эргээд өөрийг нь хууль хяналтын байгууллагад барьж өгөхөөргүй аргаар буюу виртуал хөрөнгөөр авахыг оролддог.

Гэмт этгээдүүд иймэрхүү төрлийн гэмт хэргүүд үйлдэж, түүнээс олох ашиг, орлогыг авахдаа виртуал хөрөнгийг ашиглаж болзошгүй тул ВХҮҮ нар нь энэ талаар өргөн хүрээний мэдлэгтэй байх шаардлагатай.

5.2 ВИРТУАЛ ХӨРӨНГИЙН СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ

Виртуал хөрөнгө ашиглаж мөнгө угаах, санхүүгийн гэмт хэрэгтэй холбоотой байж болзошгүй гүйлгээг таних, илрүүлэхэд харилцагчийн зан төлөв, санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой хэвийн бус, сэжигтэй байж болзошгүй шинж тэмдгүүдийг мэддэг, анзаардаг байх нь чухал. Энэ хэсэгт бичигдсэн шинж тэмдгүүд нь харилцагчийг нарийвчлан таньж мэдэх арга хэмжээ авах шаардлагатайг илтгэж болно. Эдгээр шинж тэмдэг, жагсаалтыг зөвхөн жишээ, мэдээлэл болгон хүргүүлж байгаа бөгөөд сэжигтэй гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогын шинж тэмдгүүд эдгээр жишээгээр хязгаарлагдахгүй болохыг анхаарна уу.

5.2.1 ХАРИЛЦАГЧИЙН БҮРТГЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ

- Харилцагч биеийн байцаалт эсвэл хувийн мэдээллээ өгөхөд дургүйцэх эсвэл татгалзах
- Харилцагч бүрэн бус эсвэл хангалтгүй мэдээлэл өгөх буюу аль болох бага хувийн мэдээлэл өгөхийг оролдох
- Харилцагч хулгайлагдсан эсвэл хуурамч бичиг баримт өгөх
- Харилцагч өөрчилсөн, засварласан, эсвэл маш чанар муутай бичиг баримт өгөх
- Харилцагчийг таних, баталгаажуулах мэдээлэл нь жинхэнэ бичиг баримт биш, компьютерийн дэлгэцэн дээрх баримт бичгийн гэрэл зураг байх
- Компанийн эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлоход хэцүү эсвэл боломжгүй баримт бичиг, мэдээлэл өгөх
- Харилцагчийн өгсөн мэдээлэл, бичиг баримтыг шалгах баталгаажуулах боломжгүй байх эсвэл дансны дэлгэрэнгүй мэдээлэл, профайлтай нь таарахгүй байх
- Харилцагч өөр хэн нэгний нэрийн өмнөөс үйлчлүүлэх (энэ талаар мэдэгдэхгүйгээр) эсвэл өөр хэн нэгний дүр эсгэх
- Харилцагч хэн болохоо нуухын тулд VPN эсвэл шифрлэгдсэн имэйл ашиглаж байж болзошгүй
- Харилцагч нь олон нийтэд нээлттэй мэдээллээр гэмт хэрэгт холбоотой талаар мэдээлэгдсэн эсвэл хууль сахиулах байгууллагад шалгагдаж байгаа талаар гарсан
- Харилцагч имэйл хаяг, интернет протокол (IP) хаяг, санхүүгийн мэдээлэл зэрэг мэдээллээ тогтмол өөрчлөх
- Харилцагчтай холбоо тогтооход хэцүү, зөвхөн цахим шуудан эсвэл вэб чатаар, мөн ердийн бус цагаар харилцдаг
- Харилцагч өндөр нууцлалтай гэгдэх имэйл, цахим харилцааны үйлчилгээ үзүүлэгчийг ашигладаг
- Хууль сахиулах эсвэл зохицуулагч байгууллагаас харилцагчийг хууль бус үйл ажиллагаатай холбоотой гэж мэдээлсэн
- Харилцагчийн талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл эсвэл нээлттэй эх сурвалжид сөрөг мэдээлэл гарсан

5.2.2 ХӨРӨНГИЙН ЭХ ҮҮСВЭРТЭЙ ХОЛБООТОЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ

- Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Харилцагчийн профайлтай нийцэхээргүй, эх үүсвэрийг нь тайлбарлаж чадахгүй хөрөнгө, мөнгөөр гүйлгээ хийх;
- Харилцагч нь профайлтайгаа нийцэхээргүй, санхүүгийн чадавхиасаа илүү өндөр дүнгээр виртуал хөрөнгө худалдан авах;
- Виртуал хөрөнгийн АТМ болон данс, хэтэвчнээс зарлага гаргах эсвэл орлого хийхдээ гүйлгээ мэдээлэгдэх босго дүнгээс бага дүнтэй гүйлгээ хийх хандлагатай байх;

➤ Зан төлөвтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Харилцагч өөрийн орлого эсвэл гүйлгээ хийх мөнгөний эх үүсвэрийн талаар зөрүүтэй, өөр өөр тайлбар өгөх;
- Харилцагч нь ХТМ нарийвчилсан үйл ажиллагааны явуулах үед хангалтгүй мэдээлэл өгөх, засварласан мэт эсвэл чанар муутай баримт бичиг гаргах өгөх;
- Харилцагч нь өөрийн профайл болон эрхэлдэг бизнес, ажил, мэргэжил, орлогын байдалтай нийцэхгүй өндөр дүнтэй гүйлгээ хийх, зээлийн эрх хүсэх, эсвэл арилжааны захиалга өгөх;
- Харилцагч нь хөрөнгө, орлогын эх үүсвэрийн талаар мэдээлэл өгөхөөс татгалзах, зайлсхийх, эсвэл дургүйцэх;

5.2.3 ДАНСНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААТАЙ ХОЛБООТОЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ

➤ Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Хөрөнгийн эх үүсвэр, шилжүүлгийг хүлээн авагч этгээд, газрыг нуух зорилгоор “chain-hopping” ашиглахыг илэрхий оролдох;
- Олон өөр харилцагч гадны нэг хэтэвчний хаяг руу виртуал хөрөнгө шилжүүлэх;
- Хориг арга хэмжээний жагсаалт эсвэл аналитик хэрэгсэл зэрэг олон нийтэд нээлттэй мэдээллийн эх сурвалжид харилцагчийн хэтэвч эсвэл харилцагчийн гүйлгээ хийж байгаа нөгөө талын хэтэвч нь хууль бус үйл ажиллагаатай холбоотой талаарх мэдээлэл байгаа бол;
- Харилцагч гүйлгээгээ холигч /mixer/-оор дамжуулах эсвэл олон удаагийн шилжүүлэг, хөрвүүлэлт, арилжаа хийж байгаад мөнгөө гаргаж авах
- Харилцагч хэсэг бүлэг хэтэвчний хаягуудтай байнга гүйлгээ хийж их хэмжээний алдагдал, ашиг хийх.

➤ Зан төлөвтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Олон харилцагч данс нээлгэх, шинээр харилцагчаар бүртгүүлэхдээ нэг ижил и-мэйл хаяг, утасны дугаар, IP хаяг, оршин суух хаяг, шуудангийн хаяг гэх мэт мэдээлэл өгөх;
- Харилцагч анхаарал татахуйц олон тооны өөр төхөөрөмж эсвэл IP хаягнаас данс, хэтэвч рүүгээ нэвтрэх;
- Харилцагч гүйлгээ, виртуал хөрөнгө шилжүүлэх гэж байгаа хэтэвчний хаяг, эсвэл хөрөнгийн эх үүсвэрийнхээ талаар сайн мэдэхгүй байх, худал, буруу мэдээлэл өгөх;

- Харилцагч өндөр дүнтэй эсвэл олон гүйлгээ хийхэд зарцуулах хугацаа удаан байна гэж гомдоллох, эсвэл тэвчээр алдах;
- Харилцагч шилжүүлгийн утга, зорилгыг тайлбарлахаас зайлсхийх;
- Харилцагч данс нээлгэмэгцээ гүйлгээний дээд хязгаар дүнг нэмэгдүүлэхийг хүсэх;
- Харилцагч арилжаа хийх эсвэл зарлага гаргахтай холбогдох тогтоосон хязгаарлалт, лимитээс зайлсхийхийн тулд өөр өөр нэрээр тусдаа данс нээлгэх, нээлгэхийг оролдох;
- Харилцагч гүйлгээг эрх бүхий байгууллагад мэдээлэхгүй байх эсвэл гүйлгээ хийхэд тавигддаг шаардлагыг заавал биелүүлэхгүй байх талаар ажилтныг ятгах;
- Харилцагч байнга гүйлгээ мэдээлэх босго дүнгээс доогуур дүнгээр гүйлгээ хийх;
- Харилцагч виртуал хөрөнгөөр мөрийтэй тоглох эсвэл мөрийтэй тоглоомын вэб сайтаас эсвэл сайт руу гүйлгээ хийх;
- Харилцагч нууцлал өндөр виртуал хөрөнгө ашиглах ба энэ нь хөрөнгө оруулалтын зорилгоор ашиглагдахгүй байгаа мэт харагдах;
- Харилцагчийн IP хаяг нь түүний оршин суугаа улс, бүс нутагт хамаарах IP хаягаас зөрөх.

5.2.4 ГЭМТ ХЭРГИЙН ҮЙЛДЭЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ШИНЖ ТЭМДЭГ

ДАРКНЭТЭЭР ХИЙГДЭХ ХУУЛЬ БУС ҮЙЛДЭЛ

➤ Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Блокчэйн аналитик хэрэгсэл нь харилцагчийн гүйлгээг даркнэт кластер, тодорхой гэмт хэргийн кластерууд, холигч /mixer/, эсвэл бусад өндөр эрсдэлтэй биржтэй холбоотойг харуулах;
- Харилцагчийн түрийвчний хаяг нь даркнэт зах зээл эсвэл өндөр эрсдэлтэй шилжүүлгийн үйлчилгээтэй холбогдох;
- Даркнэт дээрээс хууль бус худалдан авалт хийсэн байж болзошгүй эсвэл нэрээ нууцлан нэвтрэх боломжтой платформ гэх мэт даркнэт платформ, портал ашиглах, эсвэл хандив өгөх.

ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ

➤ Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Олон нийтэд нээлттэй мэдээллийн эх үүсвэр болон блокчэйн аналитик хэрэгсэл нь харилцагчийн гүйлгээ хийсэн вэбсайтууд, харилцагчийн хэтэвч нь терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой байж болзошгүй гэж харуулах;
- Хориг арга хэмжээний жагсаалтанд орсон улсын иргэд эсвэл тухайн улсын хаяг дээр байрших харилцагчийн хэтэвчтэй хийгдсэн гүйлгээнүүд;
- Үзэл суртлын эсвэл шашны сэдэлтэй хэт даврагчдын форумтай холбоотой олон нийтийн санхүүжилт эсвэл онлайн санхүүжилт хийсэн байж болзошгүй гүйлгээ;

- МУТС өндөр эрсдэлтэй улс орнууд, ХТМ үйл ажиллагаа сул болон ийм тогтолцоо байдаггүй ВХҮҮ-ээс гүйлгээ хүлээн авах, шилжүүлэх;
 - Харилцагч жижиг дүнтэй олон гүйлгээ хүлээн аваад, тэр даруй өөр харилцагчийн хэтэвч рүү шилжүүлэх.
- Зан төлөвтэй холбоотой шинж тэмдгүүд
- Харилцагчийн социал медиа хаяг болон бусад онлайн мэдээллээр түүнийг үзэл суртлын болон шашны хэт даврагч үзэлтэй болохыг харуулах.

ЗАЛИЛАН, ЛУЙВАР

- Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд
- IP хаяг нь залилан, луйвар их хийгддэг, өндөр эрсдэлтэй газар нутгийн байршилд байх;
 - Харилцагч нь өөр этгээдийн нэр дээрх банкны данснаас үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр орлого хүлээн авах.
- Зан төлөвтэй холбоотой шинж тэмдгүүд
- Харилцагч нь виртуал хөрөнгийн арилжаа хийдэг этгээд / хөрөнгө оруулагч биш бөгөөд виртуал хөрөнгийн талаар ойлголт, мэдлэггүй харилцагч байх;
 - Өндөр настай, санхүүгийн чадвар өндөр биш харилцагч өндөр дүнтэй виртуал хөрөнгийн гүйлгээ хийх;
 - Харилцагч нь гүйлгээ хийхдээ өөрийн виртуал хөрөнгийг өндөр ашигтай, өгөөж ихтэй хөрөнгө оруулалтад хийж байгаа талаар ярих, тайлбарлах;
 - Харилцагч анх бүртгүүлэхдээ виртуал хөрөнгийн талаар сайн мэдэхгүй гэх хэрнээ виртуал хөрөнгийг маш богино хугацаанд ихээр худалдан авч, өөр виртуал хөрөнгийн хэтэвч, хаяг руу тэр дор нь шилжүүлэх;
 - ВХҮҮ харилцагчтай холбогдож хувийн мэдээлэл болон ерөнхий мэдээллийн талаар нь асуухад хүнээр заалгасан мэт сэтгэгдэл төрүүлэхээр хариулах;
 - Харилцагч нь өөр хуулийн этгээд болон хувь хүмүүсийн өмнөөс худалдан авалт хийж байгаа гэж мэдүүлэх;
 - Харилцагч нь өндөр эрсдэлтэй улс оронд суугаа гэр бүлийн гишүүдэд виртуал хөрөнгө шилжүүлж байгаа гэх мэдээлэл өгөх.

ТАТВАРААС ЗАЙЛСХИЙХ

- Санхүүгийн гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүд
- Арилжааны болон эдийн засгийн хувьд ямар ч ач холбогдол, үр өгөөжгүй гүйлгээ хийх, эсвэл бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ ашиглах. Жишээ нь: хуулийн этгээд нь холигч

ашиглах эсвэл хувь хүн бэлэн мөнгөө гаргаж авахын өмнө арилжааны шимтгэлийг үл тоон олон дахин ашиггүй арилжаа хийх гэх мэт.

➤ Зан төлөвтэй холбоотой шинж тэмдгүүд

- Харилцагч татвар тайлагнах үүргээс зайлсхийх талаар лавлаж асуух;
- Харилцагч нь Татварын ерөнхий газарт харилцагчийн болон түүний гүйлгээний талаар мэдээлэл дамжуулдаг эсэхийг лавлаж асуух;
- Харилцагч гүйлгээний талаарх мэдээллийг устгаж болдог эсэхийг лавлах;
- Харилцагч нь өөр өөр ВХҮҮ болон санхүүгийн байгууллага дээр байрших хувь хүний эсвэл байгууллагын хоорондоо холбоотой олон дансаар дамжуулан фиат мөнгөөр орлого, зарлагын гүйлгээ хийх.

Гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлого нь нэг эсвэл түүнээс дээш сэжигтэй байж болзошгүй шинж тэмдэгтэй байх нь тухайн гүйлгээ нь хууль бус үйл ажиллагаа, гэмт хэрэг эсвэл гэмт хэрэгтэнтэй холбоотойг нотлох мэдээлэл болж чадахгүй ч сэжиглэх үндэслэл байгааг илтгэнэ. Олон шинэ тэмдэгтэй байх нь тухайн гүйлгээ, харилцагчийг нэмж судлах шаардлагатай болохыг харуулж буй анхааруулах дохио гэж ойлгож болно. Ийм гүйлгээ, харилцагчийг ВХҮҮ-ийн ажилтан нарийвчлан шалгаж сэжиглэх бодитой үндэслэл байхгүй эсвэл байгаа эсэхийг шийдэх бөгөөд сэжиглэх үндэслэлтэй гэж үзвэл холбогдох журмын дагуу СМА-нд СГТ-аар мэдээлнэ.

ВХҮҮ-ийн ажилтнууд СМА-аас гаргасан дээрх шинж тэмдгийн жишээг олон улсын байгууллагаас гаргасан нийтлэг жишээ болон бусад эх үүсвэрээс авсан мэдээлэл дээр баяжуулан энэ гарын авлагатай хамт үйл ажиллагаандаа ашиглана уу.

Гэмт хэрэгтнүүд болон зохион байгуулалттай гэмт бүлэглэлүүд өөр өөр салбар дахь сул талуудыг ашиглах зорилгоор, мөн шинэ техник, технологи, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ нэвтрэх тутам өөрсдийн зан байдал, үйлдэл, гэмт хэрэг үйлдэх арга хэлбэрээ байнга өөрчилдөг болохыг харгалзан ВХҮҮ-ийн ажилтнууд мэдлэг мэдээлэлтэй, сонор сэрэмжтэй ажиллах хэрэгтэй.

6 СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ НЭМЭЛТ МЭДЭЭЛЭЛ

СМА нь СГТ-аар мэдээлэгдсэн сэжигтэй гүйлгээ, үйл ажиллагааг эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлж шалгуулах шаардлагатай эсэхэд дүн шинжилгээ хийхийн тулд МҮЭ-ээс нэмэлт мэдээлэл авах шаардлагатай болдог. Нэмэлт мэдээлэл нь сэжигтэй гүйлгээ, үйл ажиллагаа нь аль нэг төрлийн гэмт хэрэгтэй холбоотой эсэх, тухайн гүйлгээ, мэдээллийг цааш нь шалгах, хүн хүч, цаг зав, хөрөнгө гэх мэт нөөц зарцуулах шаардлагатай эсэхийг тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой байдаг.

6.1 МУТСТ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ДАГУУ НЭМЭЛТ МЭДЭЭЛЭЛ АВАХ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2-т заасны дагуу СМА нь сэжигтэй гүйлгээтэй холбогдсон этгээдийн дансны хуулбар, данс нээхэд ашигласан бичиг баримтын хуулбар, харилцагчийн эрсдэлийг үнэлсэн баримт бичиг зэрэг нэмэлт мэдээллийг тус хуулийн 4.1-д заасан этгээдээс гаргуулан авах эрхтэй.

СМА-наас сэжигтэй гүйлгээний тухай нэмэлт мэдээлэл авахтай холбогдох дэлгэрэнгүй мэдээллийг Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2022 оны 06 дугаар сарын 07-ны өдрийн А-

171 дугаартай тушаалаар батлагдсан “Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэл ирүүлэх журам”-д тодорхой тусгасан байгаа.

7 ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧИГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

ВХҮҮ нь сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээллийг илрүүлэх, боловсруулах, мэдээлэхтэй холбоотой тодорхой, ойлгомжтой дотоод бодлого, журам, үйл ажиллагааны заавар болон хяналтын механизмтай байх шаардлагатай.

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль болон энэ хуульд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн эсвэл зөрчиж болзошгүй нь хяналт шалгалтаар тогтоогдсон, зөвшөөрлийн шаардлагыг хангаагүй нь гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжгүй бол Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2-т заасан арга хэмжээг авна. Харин гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй бол тухайн нөхцөл байдал, гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжээс хамааран Зөрчлийн тухай хуулийн 11.29 дүгээр зүйл, Эрүүгийн хууль болон бусад холбогдох хуульд заасан хариуцлагыг тус тус хүлээлгэнэ.

8 МЭДЭЭЛЛИЙН НУУЦЛАЛЫГ ЗАДРУУЛАХ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д заасны дагуу МҮЭ, түүний удирдлага болон ажилтан нь Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлсэн гүйлгээтэй холбоотой аливаа мэдээллийг тус хуулийн 7.4-т зааснаас бусад этгээдэд дамжуулах, задруулахыг хориглоно.

9 ХАРИУЦЛАГААС ЧӨЛӨӨЛӨХ

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд сэжигтэй гүйлгээг мэдээлсэн хувь хүн болон хуулийн этгээдийг хариуцлагаас чөлөөлөх зохицуулалтуудыг тусгасан. Үүнд:

12.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд Санхүүгийн мэдээллийн алба болон эрх бүхий байгууллагад энэ хуульд заасан журмын дагуу мэдээлэл өгснийг банкны, мэргэжлийн, мэргэжлийн үйл ажиллагааны, үйлчлүүлэгчийн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын, бизнесийн болон бусад нууц задруулсан гэж үзэхгүй.

12.2.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн өгсөн мэдээлэл мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилгогүй байсныг тогтоосон нь тухайн мэдээлэл өгсөн иргэн, хуулийн этгээдийг мэдээлэл өгсөнтэй нь холбогдуулан Эрүүгийн хууль, Иргэний хууль болон бусад хуульд заасан аливаа хариуцлагад татах үндэслэл болохгүй.

12.3.Тодорхой гүйлгээг энэ хуулийн 11 дүгээр зүйлд заасан журмын дагуу түдгэлзүүлснээс иргэн, хуулийн этгээдэд гэм хор учирсан нь энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд, түүний удирдлага, ажилтан болон Санхүүгийн мэдээллийн алба, тус албаны албан хаагчийг Эрүүгийн хууль, Иргэний хууль болон бусад хуульд заасан аливаа хариуцлагад татах үндэслэл болохгүй.

_____оОо_____